

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa M. M.

przeciwko G. B.

o zachówek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 stycznia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 21 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) przyznaje ze Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny w (...)) na rzecz M. L. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł wraz z należnym podatkiem VAT tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie, zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym, bowiem, razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest, przeciż, jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód M. M. wskazał na przesłankę uzasadniającą jej przyjęcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wniosek ten nie odniósł skutku. Jak wynika, bowiem, z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, powołanie się przez skarżącego na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej zobowiązuje do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej już przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co, w efekcie, daje podstawy do przyjęcia skargi, jako oczywiście uzasadnionej (por. postanowienia SN: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/0; z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09; z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, nie publ.). Tymczasem skarżący, w uzasadnieniu tej przesłanki, zaprezentował wywód prawny sprowadzający się do stwierdzenia, że w zakresie problematyki odsetkowej „wysokość odsetek ustawowych ulegała na przestrzeni lat obniżeniu, a dynamika inflacji została wyhamowana, w związku z czym traciły one stopniowo swój waloryzacyjny charakter, a obecnie ich zadaniem

jest głównie funkcja odszkodowawcza tj. wynagrodzenie wierzycielowi skutków opóźnienia w spełnieniu świadczenia pieniężnego i motywacja dłużnika do spełnienia tego świadczenia w terminie”. Nadto M. M. stwierdził, że Sąd Apelacyjny w (...) wyrokując w sprawie niniejszej w zakresie roszczenia odsetkowego oparł się na oczywiście nieaktualnej (z uwagi na sytuację gospodarczo polityczną w kraju) linii orzeczniczej Sądu Najwyższego odnośnie do wymagalności roszczenia o zachówek, „co miało bezpośredni wpływ na treść przedmiotowego wyroku, doprowadził do istotnego pokrzywdzenia powoda, pozbawiając go należnych mu odsetek”.

Mając okoliczności wyszczególnione powyżej na względzie wskazać należy, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wchodzi w rachubę wówczas, kiedy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo w sytuacji, kiedy podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarzuty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka zaskarżenia. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób niewątpliwy. W konsekwencji przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym, a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest więc oczywiście naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Taka sytuacja nie miała jednak w przedmiotowej sprawie miejsca. Sąd Najwyższy odnośnie do występującej w przedmiotowej sprawie kwestii odsetkowej podkreśla jednocześnie, że w jego

aktualnym orzecznictwie przyjmuje się, że odsetki za czas opóźnienia biegają od chwili wezwania dłużnika do zapłaty, w związku z czym stan opóźnienia może nastąpić przed dniem wyrokowania, zachowując jednak pewną elastyczność, przejawiająca się w okoliczności, że niewskazany jest automatyzm orzekania, lecz stan opóźnienia należy określać z uwzględnieniem wszystkich okoliczności konkretnej sprawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 403/12, nie publ., z dnia 25 czerwca 2015 r., III CSK 375/14, nie publ. i z dnia 24 lutego 2016 r., I CSK 67/15, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., I CSK 382/17, nie publ.).

W rezultacie rozważań w przedmiocie oceny wykazania przez skarżącego przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. brak jest podstaw do stwierdzenia, że w niniejszej sprawie przesłanka ta została przez powoda w sposób właściwy wykazana. Sąd Najwyższy nie dopatrywał się również okoliczności, które determinowałyby nieważność postępowania, a którą to przesłankę Sąd ten bierze pod uwagę z urzędu.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).